

מראי מקומות - יבמות

י.ד.

א. מי סברת עשו ב"ש כדבריהם,

לא עשו ב"ש כדבריהם

פי' הריטב"א, לא עשו כדבריהם להקל, אלא שהצריכו חליצה, דהא פחות מכן לא אפשר, כיון דעמדו בשיטתם. והק' הריטב"א, דא"כ, דב"ה עשו כדבריהם לפטורה שלא בחליצה, א"כ עדיין יש אגודות אגודות. ותי' דהשתא ס"ל להגמ' דאף ב"ה לא עשו כדבריהם אלא להחמיר, אלא הצריכו חליצה. א"נ, השתא ס"ל להגמ' דלאחר בת קול הי', וס"ל דמשגיחין בבית קול, וא"כ אין לב"ש לעשות כדבריהם אפי' להחמיר, ופטורות הצרות בלא חליצה. ומה שנקט הריטב"א דאף אם החמירו לעצמן יש חסרון של אגודות אגודות, ע' ברמב"ן בעמוד ב', שכ' ד"נהי דלא היו מקילין כדבריהם, ולא מורין כדבריהם בין לקולא בין לחומרא, כדי שלא יעשו אגודות אגודות, וכו'. וכ' בהערות המהדיר להריטב"א (הע' 993) דמשמע דחולק הרמב"ן על הריטב"א הנ"ל, וס"ל דכיון דלא עשו לקולא כדבריהם, וגם לא הורו לאחרים בין להקל ובין להחמיר, דא"כ אין כאן חסרון של אגודות אגודות.

ב. אילימא קודם בת קול, מ"ט דמ"ד לא עשו

הק' הריטב"א, לימא דלא עשו כדי שלא לעשות אגודות אגודות. ותי' דהשתא בפלוגתא דרב ושמואל לא נחתו לדין אגודות, אלא לעיקר הדין ממש, דקים להו דזה לא הי' פלוגתתן, ורק למ"ד עשו יש להק' כן, למה באמת עשו, הא יש כאן אגודות אגודות.

ג. ר' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבית קול

הק' תוס', מ"ש דלא קיי"ל כבת קול דר"א, אלא אמרי' בכל דוכתי שמותי הוא, ואין הלכה כמותו, ואילו לענין ב"ה, אמרי' דקיי"ל הלכה כב"ה משום הבת קול. ותי' א) התם שאני, שלא יצתה בת קול אלא לכבודו דר"א. ב) הבת קול באה רק להכריע ספק שלנו לענין אם ליזיל בתר ב"ה שהם הרוב, או בתר ב"ש דחדדי טפי, משא"כ בהא דר"א, דהבת קול הי' כנגד שי' רבנן שהם הרוב. אלא דהק', דא"כ מהכ"ת לומר דר' יהושע ס"ל דיכולין לפסוק כב"ש, הרי דינו של ר' יהושע שאני, וכנ"ל. ותי' דמלשוננו של ר' יהושע משמע דס"ל דאין משגיחין בבית קול כלל, וא"כ לדבריו לכאו' אין הכרח לפסוק כב"ה. וע' ברמב"ם (יסודי התורה ט, ד), שכ' דאם נביא אומר דבנבואה קיבל דהלכה כדברי פלוני, נביא שקר הוא ויחנק, דמן השמים אין פוסקין דין. ותמה הכסף משנה (שם, ג), הא הרמב"ם פסק בכל מקום כבית הלל, וא"כ לכאו' נראה דיכולין לסמוך על הבת קול, והניח בצ"ע. וע' באור שמח (שם) שיש

לחלק בין אם הבת קול אומרת שיש לפסוק הלכה פלונית, דבזה אמרי' דלא בשמים היא, וודאי נביא שקר הוא, ובין אם הבת קול אומרת על אדם מיוחד, דראוי לפסוק כמותו, דאז יכולין לומר דהבת קול רק מגלה לנו דזה האדם ראוי לקבוע הלכה כמותו, אבל אין הבת קול פוסקת ההלכה בשום דין פרטי. וע' בקונט' דברי סופרים (ה', י'), שתי' קו' הכס"מ ע"פ מש"כ התוס' הרא"ש בנדה (ד), דמה דמבואר דר' יהושע פסק כבית הלל, אע"ג דס"ל דאין משגיחין בבית קול, היינו משום דס"ל מסברא דנפשי' דרוב עדיף ממחדדי טפי, ולא משום הבת קול כלל. וא"כ, י"ל דזהו ג"כ דעת הרמב"ם, דמה דקיי"ל כב"ה אינו מחמת הבת קול, אלא מסברא דרוב עדיף.

ד. א"ל רבא, והא ב"ש וב"ה כשתי

בתי דינים בעיר א' דמי

הק' הריטב"א, הא הוי ממש ב' בתי דינים בעיר א', ומה "כשתי" דנקט. ותי' דאביי סבר שאין אגודות אגודות בבעלי מחלוקת עצמן, וכל הענין של אגודות הוא אם אחרים עושים כדבריהן. וע"ז אמר לו רבא דאם יש לב' בתי דינים אלו שאתה אומר משום אגודות אגודות, א"כ אף לב"ש ולב"ה עצמם יש אגודות אגודות כב' בתי דינים.

ה. במקומו של ר"א וכו'

הק' הקובץ הערות (ט"ו, ג), אפי' אם אין חסרון של לא תתגודדו, כיון דבמקומות שונים היו, אבל סכ"ס הי' ר"א כנגד הרוב, וא"כ למה לא הי' צריך לחוש להרוב מצד דין דאחרי רבים להטות [אולם ע' בהשמטות הספר דכ' דבאמת אין כאן התחלת קו', שהרי לא הי' רוב כנגד ר"א וכנגד ריה"ג]. ותי' דהיכא דברור להמיעוט שאין הדין כמו הרוב, אין צריכים לעשות כמותם מדין אחרי רבים להטות. ומה שב"ש לא עשו כדבריהם, אלא כדברי ב"ה, אע"ג שהי' ברור להם שלא הי' האמת אצלם, ביאר הקו"ה דהיינו משום דין סנהדרין הוא, דחלקו בו כל חכמי ישראל [והביא כן מהרמב"ן], והיכא דחולקים כל חכמי ישראל, אז הוי כמו סנהדרין, ואז מדין לא תסור צריכים לעשות כהרוב, ואף אם ברור לו שהם טועים. וע"ש עוד מש"כ לפרש הצד דבאמת עשו כדבריהן.

ו. במקומו של ר"א היו כורתיים עצים

לעשות פחמים לעשות ברזל בשבת

כ' תוס' דבמתכין היו מביאין עצמם שיהיו צריכים לכה, משום חיוב מצוה. והק' במשנת ר' אהרן (שבת, ט"ו), לא מיבעיא להאחרונים דס"ל דמילה דחוי' בשבת, ודאי ק', איך מביאין את עצמן לעשות מלאכה בדוקא בשבת לצורך המילה. אבל

המשך בעמוד הבא

מראי מקומות - יבמות

י.ד. (המשך)

ח. והאיכא שמעא

פרש"י, שמעי' דר' אבהו דלא מסיק אדעתיה, ומטלטל באתרי' דר' יוחנן, הואיל וחזי לי' לר' אבהו דמטלטל. והק' הרשב"א, הא לא מצינו שיהא אסור במקומו כדי שלא יבוא שמשו לזלזל בדבר במקום מי שמחמיר בו. ולכן הוא פי' דהכי קא מקשה, דיש לחוש דכיון דחזי לי' דלא מטלטל במקומו של ר' יוחנן, א"כ יסבור דר' אבהו כר' יוחנן רבי' ס"ל, וכי מטלטל במקומות של ריב"ל, אקולי הוא דמיקל בה [דלא כשיטתו].

ז. דמודעי להו ופרשי

העיר הריטב"א, הא ודאי מודעי להו, ומהו החידוש בזה. ולכן פי' דרבותא דמתני' הוא דנושאים סתם, וסומכין על שתיקתם של ב"ש, דאם הי' אסורים לב"ה, ודאי היו ב"ש אומרים להם, ומדלא אמרו להם, ודאי מותרים גם לשיטתם.

אפי' לדעת השאג"א (נ"ט) דס"ל דמילה הותרה בשבת, מ"מ ג"כ צע"ק, דעכ"ז איך יותר להביא עצמו במתכוין לאיסור מלאכות משום חיבוב מצוה. ותי' ע"פ מה דאי' במכילתא, דר"א אומר דמה דכתי' לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, היינו דבר שהברית כרותה לו, דהיינו מילה. ומבואר דמילה בשבת היא מהל' שבת, ומילה בשבת אינה חילול שבת בכלל, אלא כריתת ברית על השראת השכינה שהשבת מורה עליו. וא"כ, שי' ר"א היא דמכשירי מילה הם כמו גוף מצות מילה. וא"כ, ר"א לשיטתו דס"ל דיליף דמילה בשבת היא בכלל דיני שבת, א"כ שפיר הביאו עצמן במקומו לידי עשיית המכשירין בשבת משום חיבוב המצוה.

ז. כורתים עצים לעשות פחמים לעשות ברזל

כ' הביאור הגר"א (יו"ד רס"ד, אות י"ז), דמכאן הוי מקור למש"כ השו"ע שם דמצוה מן המוכחר למול בברזל.